

© © Белінський П.І., 2011
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці
© Загриновський М.В., Рубенок Т.М., 2011
*Національний технічний університет,
Харківський політехнічний інститут, м. Чернівці*

ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА НА ДАВАЛЬНИЦЬКІЙ СИРОВИНІ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Аналізуються проблеми діяльності підприємства, що працює на умовах використання давальницької сировини, його взаємозв'язки в системі міжнародних комерційних процесів і визначається механізм формування фінансово-економічної безпеки фірми.

Ключові слова: давальницька сировина, кооперація, технічне переозброєння, конкурентоспроможність, продуктивність, ефективність.

Постановка проблеми. Кризова ситуація в економічній сфері пострадянського простору, як наслідок руйнування єдиної загальнодержавної системи суспільного розподілу праці, призвела до того, що операції з давальницькою сировиною в зовнішньоекономічній діяльності набули широкого застосування [2. с. 100-113]. На етапі формування економіки незалежної України такі заходи стали важливим засобом виходу з економічної кризи багатьох підприємств. Вони істотно вплинули на соціально-економічне становище суб'єктів господарювання, що зумовлює необхідність продовження вивчення цих процесів, їх впливу на фінансово-економічну безпеку підприємств-переробників давальницької сировини та її постачальників.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми застосування операцій з давальницькою сировиною в господарській діяльності підприємств у своїх працях приділяють увагу С. Авдашева, О.П. Гребельник, Г.М., Дроздова, В.Є. Житний, І. Нижній, Л.Пісьмаченко, С.Чорнокондратенко, С. Чудина та ін. Проте, теоретичні та практичні аспекти використання давальницьких операцій в зовнішньоекономічній діяльності вітчизняних підприємств у контексті забезпечення їх фінансово-економічної безпеки досліджені ще не достатньо. Вивчення цих питань сприятиме більш ефективному використанню давальницької сировини і підвищенню зацікавленості в цих діях підприємств-замовників і підприємств виконавців.

Постановка завдання. Важливою для підприємства-переробника давальницької сировини є потреба у вивченні і оцінці його економічної безпеки, як самостійної економічної

категорії, притаманної ринковій економіці. У зв'язку з цим доцільно дослідити аспекти і механізми формування економіки підприємства через поняття науково-технічного прогресу, інвестиційної та інноваційної діяльності [3. с. 21-23].

Виклад основного матеріалу. Перехід України до ринкової системи господарювання зумовив значні зміни умов і принципів діяльності підприємств, що суттєво відобразилось на їх фінансово-економічних результатах. Передбачалося, що з роздержавленням власності, зміною організаційно-правового статусу підприємств будуть створені сприятливі економічні умови для виробництва продукції, яка користується попитом на ринку і забезпечує отримання прибутку в розмірах, необхідних для саморозвитку та розширеного відтворення, задоволення економічних інтересів усіх учасників виробництва. Проте ефективність виробництва не лише не підвищилась, а навіть знизилась. Не відбулось радикального збільшення прибутковості промислових підприємств, значно зросла частка збиткових підприємств і сума отриманих збитків.

Прикладом таких підприємницьких структур, що опинились в описаній вище ситуації, можуть бути вітчизняні підприємства легкої промисловості. У ході приватизації вони опинилися в непередбаченому та нестабільному ринковому середовищі. З одного боку, колишні партнери у межах галузі перетворилися на конкурентів, з іншого - на утвореному ринку домінує дешевша продукція іноземних виробників. Тому з метою збереження своєї діяльності зміцнення виробничого потенціалу та підвищення

ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА НА ДАВАЛЬНИЦЬКІЙ СИРОВИНІ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

конкурентоспроможності продукції підприємствам необхідно було пристосуватися до ринкових умов господарювання.

Одним із напрямків такої адаптації виробників до нових реалій економічного життя є кооперація вітчизняних підприємств із зарубіжними партнерами на основі переробки давальницької сировини. Від реалізації даних кооперативних зв'язків в значній мірі залежить соціально-економічний розвиток багатьох підприємств, обсяги виробництва, завантаженість основних виробничих потужностей, зайнятість персоналу, розширення зовнішніх і внутрішніх ринків збуту продукції тощо. На виконання цих завдань був спрямований і закон України "Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах", який введений в дію постановою Верховної ради в 1995 році і за роки після його прийняття чотирнадцять разів доповнювався новими положеннями, що є переконливим свідченням актуальності цієї проблеми. Підтвердженням успішності таких кооперативних зв'язків є багаторічний досвід роботи з давальницькою сировиною ТЗДВ "Трембіта" м. Чернівці.

На основі укладення контрактів та договорів з іноземними фірмами, пов'язаних з переробкою давальницької сировини, підприємство отримало можливість за короткий час здійснити технічне переозброєння, впровадити нові технології,

підвищити якість виробів та конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Більше уваги приділяється матеріальній зацікавленості працівників, мотивації та поліпшенню умов праці трудового колективу.

Важливим елементом технологічного оновлення на підприємстві було придбання машин та обладнання, призначених для розкрою тканин та пошиву виробів. Справжнім науково-технічним проривом було придбання і використання розкрійних столів. Переваги їх перед розкром вручну не лише у високій продуктивності, а й у тому, що виконання процесу згідно комп'ютерної програми практично виключає брак у проведенні цієї роботи і зменшує істотно відходи тканин. До переваг розкрійних столів належить віднести і те, що вони мінімізують вплив людських емоцій, які можуть мати місце при виконанні цих робіт розкрійниками.

Підвищенню якості робіт, продуктивності праці сприяє також впровадження потокового методу пошиву швейних виробів, зокрема чоловічих костюмів, які складають основний асортимент продукції підприємства. Упровадження потокового виробництва дозволило ефективно використати у виробничому процесі високотехнологічні швейні машини відомих західних фірм Дюркопп, Джуки, Рамольді та ін. 9. 172 с. Характеристика окремих з них наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Технічна характеристика деякого швейного обладнання потокових цехів ТЗДВ "Трембіта"

Тип, клас обладнання	Завод - виробник	Технічна характеристика швейного обладнання	Вартість у тис.грн.
697-151155 кл. голка ДР*35 R	Дюркопп Німеччина	Одноголкова колонкова швейна машина човникового стежка для підшивки підкладки і плечових накладок піджака і пальто. Посадка здійснюється механічно або пневматично	32,5
742-115 кл. голка ДР*35	Дюркопп	Швейна установка з управлінням ЕВМ для виточок і швів в бокових частинах піджаків. Система управління «мікроконтроль» працює завдяки центральній обчислювальній машині, має модульну побудову. Інтегрована система «мультитест» підвищує надійність установки в експлуатації. На цій установці відпадає необхідність у ручному розрізанні. Швидкість пошиву 4800 ст./хв.	42,4
MEB 3200 SSM голка 558	Джуки	Електронна петельна машина ланцюгового стежка для глазкових петель. Машина може викладати петлі з прокладанням каркасної нитки і прорубкою до або після шиття. Довжина петлі від 10 до 40 мм., підняття лапки до 16 мм. Обладнання новою електронною системою натягування нитки, укомплектована механізмом обрізання каркасної нитки петлі. Ш видкість до 2200 ст./хв..	74,3

У виробничому процесі задіяні також інші прогресивні технології. Виправдав себе процес використання ліній волого-теплової обробки швейних виробів, який позитивно вплинув на зростання продуктивності праці працівників пошивочних цехів і суттєве зменшення витрат на виготовлення продукції.

Особливо позитивну роль ці заходи відіграли в період роботи ТзДВ "Трембіта" на давальницькій сировині, коли доходи підприємства значно стали залежати перш за все від рівня продуктивності праці, кількості виготовлених швейних виробів.

Згідно з діючою на підприємстві технологією тканини призначені для виготовлення того чи іншого швейного виробу, надходять до розкрійного цеху. Після розкрою складові частини запланованого виробу комплектують у пакет і спрямовують у потоковий цех для пошиву.

Усі ці зміни, пов'язані з технічним оновленням і переозброєнням виробництва, дозволили поглибити поділ праці з урахуванням неподільності операцій, мінімізувати затрати часу на їх проведення (таблиця 2).

Таблиця 2.

Склад неподільних операцій при виготовленні чоловічого піджака та показник витрат часу на їх проведення

№ п/п	К-ть операцій	Перелік основних операцій обшивання	Затрати часу, сек.
1.	16	Намітити лінію перегину, обточування борту, розташування верхньої кишені. Вивернути клапани на лицеву сторону та ін..	318
2.	21	Розпрасувати шов зшивання бічних частин пілочки. Прошити мішковину нагрудної кишені ...	576
3.	17	Закріпити бортову прокладку на поперечину лацкана ...	484
4.	22	Розпрасувати шов прошивання стійки ...	535
5.	18	Нашити фірмову етикетку. Пришити підкладку.	942
6.	20	Прошити стійку до верхнього коміра. Прошити підкладку до низу рукавів ...	639
7.	20	Припасувати передній і ліктьовий шви рукава ...	634
8.	20	Нашити плечові накладки по проймі піджака ...	558
9.	18	Перевірити ширину уступів лацкана і довжину бортів пілочки піджака.	848
10.	19	Підібрати рукави по номеру ...	461
11.	6	Почистити піджак від виробничого сміття. Подати роботу контролерам	461
разом	197		6891

Вплив інноваційних процесів на проведення неподільних операцій поточковим цехом з виготовлення чоловічих штанів наведено в таблиці 3.

Освоєння поточкового методу коопераційної організації праці забезпечило значне підвищення продуктивності праці на підприємстві (таблиця 4).

Отже, завдяки інноваційним заходам витрати часу на пошиття чоловічого піджака у 2010 році становили 6861 секунд або 1,91 годин, а штанів - відповідно 2757 і 0,76, без урахування витрат на дублювання та волого-теплову обробку виробу. Якщо їх внести в розрахунок, то загальні витрати часу на виготовлення одного чоловічого піджака становили 2,17 годин і штанів 0,98 годин або за робочу зміну, тривалість 8 годин, у середньому

кожна швея цеху виготовляла 3,68 чоловічих піджаків і 8,1 одиниці штанів. У 1990-1995-ті роки минулого століття, до впровадження нових технологій, кожний працівник поточкового цеху за зміну виготовляв лише 1,4 чоловічого піджака і 3 одиниці чоловічих штанів, як це зображено на рис.1.

Зростанню продуктивності праці на підприємстві сприяло збільшення виробництва швейних виробів з давальницької сировини. При умові збільшення попиту, обсяг пошиву чоловічих костюмів може досягти 3000 і більше одиниць на рік проти 160 тисяч виготовлених за останні роки.

ТзДВ "Трембіта" співпрацю з іноземними фірмами на давальницькій сировині вважає вигідною для обох сторін і готова її продовжувати

Таблиця 3.

Склад неподільних операцій та показники витрат часу на виготовлення одиниці виробу (штанів за сек.)

№ п/п	К-ть операцій	Скорочений перелік операцій	Затрати часу, сек.
1.	19	Нарізати тасьму «блискавку». Настроювати корсаж на поли	272
2.	21	Настроювати розмірний признак на поли. Припасувати шов, відкол	348
3.	22	Закріпити верхній край кишень. Прошити відколок до правої половини.	401
4.	24	Зшити бокові шви штанів. Підібрати пояси і шлівки по кольору.	655
5.	26	Припасувати шов пришивання пояса.	531
6.	21	Підшити пояс. Закріпити шлівки по низу.	550
разом	133		2757

Таблиця 4.

Техніко-економічні показники пошиву чоловічого піджака і штанів моделі 7713 (затрати часу)

Показники	Затрати часу на:			
	Пошив виробу	Дублювання матеріалу	Волого-теплову обробку виробу	Усього
1. Затрати часу на виготовлення одного піджака				
<i>секунд</i>	6861	349	590	7830
<i>годин</i>	1,91	0,10	0,16	2,17
Продуктивність праці одного працівника, за зміну 8 годин	4,19	-	-	3,68
2. Затрати часу на виготовлення одиниці виробу (штанів)				
<i>секунд</i>	2757	275	497	3519
<i>годин</i>	0,76	0,08	0,14	0,98
Продуктивність праці працівника за зміну (8 год.)	10,5	-	-	8,1

на умовах контрактів, які діють на даний час б. с. 24-25 .

Згідно контракту "Замовник", як постачальник сировини, бере на себе найменування, маркування та вартість сировини, які є його невід'ємною частиною. Маркування швейних виробів

проводиться етикетками виготовленими із матеріалів "Замовника" і є його власністю, які підлягають поверненню назад і з швейним виробом.

ТзДВ "Трембіта", як "Виконавець", бере на себе зобов'язання по виготовленню швейних виробів

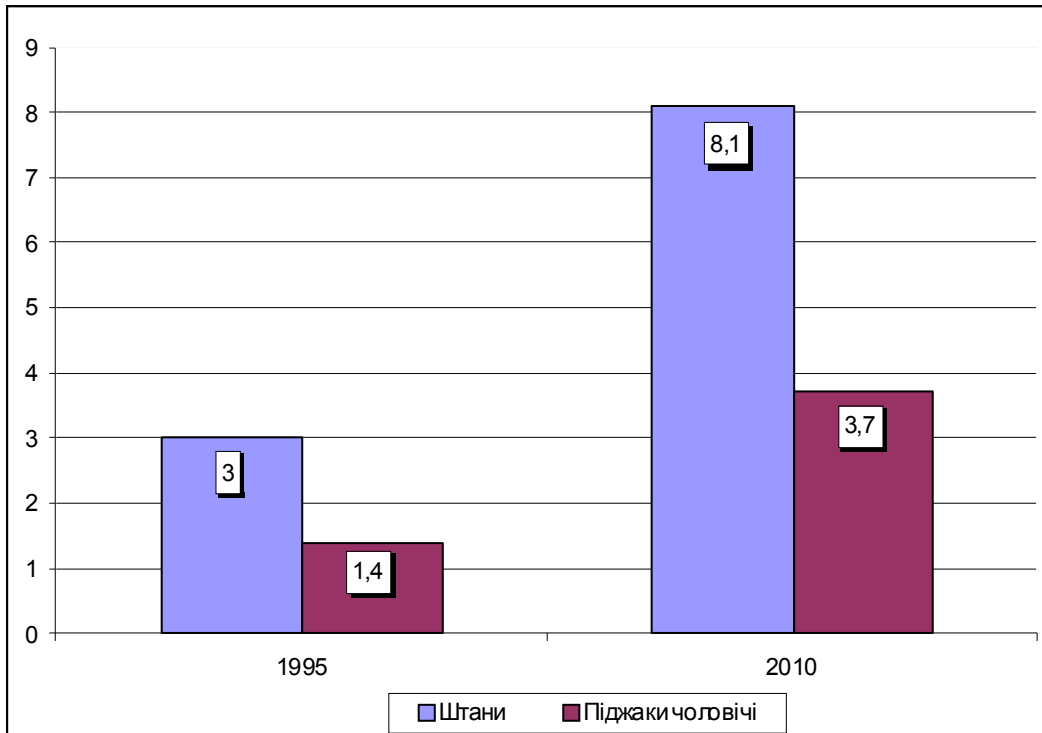

Рис. 1. Збільшення виробництва швейних виробів (чоловічих піджаків і штанів) за робочу зміну, одиниць

відповідної якості та відвантаження замовлення, як це обумовлено в додатках до контракту.

"Замовник" проводить оплату "Виконавцю" за обсяг виконаних послуг, тобто пошив кожної

одиниці виробу. Загальна вартість виробу, в тому числі послуг за його пошиття, наведено в таблиці 5.

Таблиця 5.

Динаміка вартості послуг пошиття, давальницької сировини й одного чоловічого костюма (в євро)

Назва виробу	К-ть замовлень	Вартість				
		Послуг пошиття костюма	Сума послуг	Давальницької сировини	Загальна вартість	Одного костюма
2007 рік (контракт від 27.01.07.)						
Костюм чоловічий	297	11,95	3549,15	8083,79	11632,94	39,1
2009 рік (контракт від 03.12.09.)						
Костюм чоловічий	463	12,60	5833,80	12207,14	18040,94	38,9
2010 рік (контракт від 24.04.10.)						
Костюм чоловічий	1900	13,41	254779,00	35059	60538,60	31,8

З даних, наведених у таблиці, видно, що з кожним контрактом у наступні роки відбулися зміни в обсязі замовлень та вартості послуг за пошиття одиниці виробу. Це залежить від вартості сировини й узгодженості сторін, при укладенні контракту. Згідно з домовленістю, поставка сировини, умови її переробки визначаються

кожним контрактом. Вартість послуг у структурі вартості одного виробу залежно від цінності сировини коливається в межах 30,5-42 відсотка 7. с. 5-7 . Навіть в останні роки, коли згідно з замовленнями постачальників давальницької сировини, виготовлялось щорічно 140-150 тисяч чоловічих костюмів, а в касу підприємства

надходило 1,8-2,0 мільйони євро, або 18-20 млн.грн., виробничі потужності дозволяють подвоїти обсяг виробництва. Для цього бракує лише сталого попиту на швейні вироби підприємства, яке має високий імідж як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Висновки. Переробка давальницької сировини позитивно впливає на платіжний баланс підприємства-переробника давальницької сировини, оскільки це позначається на зменшенні інвестиційної та валютної нестачі.

Давальницькі схеми переробки сировини сприяють зайнятості більш ніж тисячного колективу підприємства та завантаженню виробничих потужностей.

Робота з давальницькою сировиною дозволяє підприємствам-переробникам вступати в економічні зв'язки не лише з підприємствами замовниками, але й з іншими структурами, оскільки не всі товарні потоки виходять від замовника та закінчуються на ньому, а існує велика відмітність між місцем купівлі сировини та збутом продукції. 5. с. 512-520.

Список літератури

1. Закон України " Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах" (Відомості Верховної Ради України № 328/95 - ВР від 15.09.95 1995, №32)

2. Авдашева С. Давальчество в российской промышленности: причины и результаты использования // Вопросы экономики. - 2001. - №6. - С.100-113.

3. Нижній І. Нове в операціях з давальницькою сировиною // Діловий вісник. - 2001. - №3(82). - С. 21-23.

4. Житный В.Е. Особенности экономического анализа операций с давальческим сырьем // Маркетинг: теория и практика: Зб.наук.праць Східноукраїнського державного університету. Вип. 4. - Луганськ: СУДУ, 2000. - С.64-72.

5. Письмаченко Л. Державний контроль за операціями з давальницькою сировиною та основні напрями удосконалення: Зб.наук.праць НАДУ при Президентіві України /За заг.ред. В.І.Лугового, В.М. Князева. - К.: Вид-во НАДУ, 2005. - Вип.2. - С. 512-520.

6. Чорнокондратенко С. Переробка товарів на митній території України // Митниця., 2004. № 3. - С.24-25.

7. Чудина С. Давальческие операции: преимущества и риски // Митниця., 2004. - №1. - С. 5-7.

8. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 384 с.

9. Дроздова Г.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства. - К.: ЦУЛ, 2002. - 172 с.

Аннотація

Петро Белинский, Михаил Загриновский, Татьяна Рубенок

ЭФФЕКТИВНОСТЬ РАБОТЫ ПРЕДПРИЯТИЯ НА ДАВАЛЬЧЕСКОМ СЕРЬЕ И ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ ЕГО ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Анализируются проблемы деятельности предприятия, работающего на давальческом сырье, его взаимосвязи в системе международных коммерческих процессов и определяется механизм формирования финансово-экономической безопасности фирмы.

Ключевые слова: *давальческое сырье, кооперация, техническое переоснащение, конкурентоспособность, производительность, эффективность.*

Summary

Petro Belins' kuy, Mikhail Sagrynovs' kuy, Tetyana Rubenok

ENTEKPKISE EFFICACY ON RAW MATEKIALS SUPPLIED BY CUSTOMER AND FINANCIAL AND EKONOMIK SECUKITY OF ITS AKTIVITIES

The article is devoted to the problem of researching the place of operations with goods made on commission in the system of the international commercial operations it should fe notul commission in the system of international commercial operations and the plant mechanism of molding has been fixed.

Key words: *folling new, cooperation, technical upgrade, competitiveness, productivity, efficiency.*